

ИСПОВЕСТИ УБИЦЕ ЕКОНОМИЈА

Џон Перкинс, *Исповести убице економија*, „Plato books”, Београд 2012

Међународни економски односи у оквиру којих је све учљивија подела на економски богате земље (означене као моторе глобализације) и земље у развоју (економске периферије), последица су успостављеног „тајног унутрашњег механизма система” који деценијама подстиче глобализацију и доводи на ивицу сиромаштва милионе људи широм света. Ову сурову истину о природи „светског привредног система” разоткрива нам у спектакуларној мемоарској исповести Џон Перкинс, економски стручњак који је годинама, у служби једне међународне консалтинг фирме, спроводио тајне активности америчке Агенције за националну безбедност (НСА) ради економског поробљавања земаља од стратешке важности за САД.

Сумирајући богато професионално искуство од Индонезије, Панаме, Саудијске Арабије до Ирана и других земаља, аутор нам на страницама ове књиге (која је у међувремену постала светски хит) објашњава како је врбован за „економског убицу” (Economic Hit Men), и како је спроводио „тајну шему” економског поробљавања света у име корпорације – необичне коалиције састављене од америчке владе, банака и приватних компанија. Реч је о механизму чији је циљ да се земље богате стратешким ресурсима натерају да прихвате огромне позајмице од САД, које би им у првој фази наводно помогле у развоју пројеката инфраструктуре (под контролом америчких фирми), после чега би оковане огромним дуговањима потпадале под тоталну контролу америчке владе и међународних кредитора (Светске банке и Међународног монетарног фонда), који у другој фази диктирају услове отплате дугова, доводећи земље на ивицу економске пропасти. Успостављени механизам суштински је створио државе економски зависне од САД, која је као „глобална империја” себи обезбеђивала регуларан пут за експлоатацију ресурса оних земаља које су практично „економски умрле”.

Методологија економског, и самим тим политичког поробљавања, у суштини се заснивала на милијардама долара емитованих без покрића, а које су кружиле светом без икаквог надзора и контроле. На тај начин створена је, по Перкинсу, прва глобална империја без примарног ангажовања војске. Цео пројекат био је прикривен одговарајућом реториком и маркетингом. Тако Перкинс у својој књизи примећује следеће: „У земљама као што су Еквадор, Нигерија или Индонезија облачимо се као учитељи или власници радњи. У Вашингтону и Паризу изгледамо као владини службеници или банкари. Делујемо скромно и просечно. Посећујемо пројекте и обилазимо осиромашена села. Проповедамо алтруизам и говоримо за локалне новине о добробити коју ће донети наши

хуманитарни пројекти. Конференцијске столове и владине одборе пре-кривамо табелама и високим прорачунима, а на Харвардовој школи за економију држимо предавања о чудесима макроекономије. Ми смо стално присутни и радимо отворено. Или, у најмању руку, тако се предста-вљамо и такви смо прихваћени. Тако функционише овај свет.”

Најважнији задатак за „економског плаћеног убицу” јесте да најпре открије земље Трећег света које имају ресурсе за које су заинтересова-не америчке корпорације (нпр. нафту), а затим да тим државама Светска банка или Међународни монетарни фонд дозволе огромне позајмице. Суштина даљег одвијања ове операције је да одобрене позајмице не иду директно у земљу – зајмопримца, већ се преусмеравају на рачуне аме-ричких компанија, које граде моћне фабрике, индустријске комплексе или друге велике инфраструктурне пројекте. Разуме се да део одобре-них позајмица, осим приватним америчким корпорацијама, иде и на ра-чун неколико локалних породица, које стичу огромно богатство и гото-во неограничену политичку моћ на унутрашњем плану (у књизи је као поучан наведен пример договора корпорократије с вахабитским режи-мом у Саудијској Арабији). Од тога, међутим, мало користи има локал-но становништво које током овог процеса постаје толико осиромаше-но да није у стању да подмирује елементарне трошкове живота и прак-тично остаје изван наметнутог економског оквира, јер изграђена инду-стријска постројења или индустријски паркови запошљавају мали број људи. Тренутак када земља упада у огроман финансијски дуг, који не може да измири, истовремено је и моменат када се „економске плаћене убице” поново враћају у земљу – дужника и кажу: „С обзиром на то да не можете да платите своје дугове, дајте нам оно од чега живите – про-дајте вашу нафту, по ниским ценама, нашим нафтним компанијама. Или нас подржите својим гласовима у УН, или пошаљите своје трупе да по-држе наше у Ираку.”

Постоје, међутим, и политичари који не прихватају „препоруке” међународних кредитора. Шта се дешава са њима? У својој књизи Пер-кинс описује „случајеве” председника Еквадора Хаима Ролдоса и па-намског председника Омара Торихоса, који нису пристали да ресурсе својих земаља предају у руке корпорократије. Обојица председника су убијени. Председник Панаме Торихос у књизи је описан као личност изузетне храбрости и морала. Његова судбина била је предодређена на-порима да Панамски канал врати под суверенитет државе коју је пред-водио. Када је у мају 1981. у наводној авионској несрећи страдао ек-вадорски председник Ролдос, у разговору с члановима своје породице, председник Торихос је најавио да се и њему припрема „сличан сцена-рио”. Заиста, свега два месеца после убиства Ролдоса, и Торихос је по-гинуо у авионској несрећи иза које је стајала америчка ЦИА. Након тог догађаја Панама је ушла у спиралу насиља. На власт је доведен генерал

Мануел Нориега (корумпирани деспот) а 1989. америчке трупе извршиле су инвазију на ову земљу инсталирајући на власт „преторихојску олигархију” – марионете у служби Вашингтона. На тај начин фактички је укинута слобода и демократија у Панами. Баш као и у многим другим деловима света.

Али шта се у међувремену догодило са Сједињеним Америчким Државама? Догађаји од 11. септембра били су преломни за настанак Перкинсонове личне исповести. Пре тога, суочен са озбиљним претњама корпорократије, у страху за лични и живот своје породице, престао је да пише своја мемоарска сећања. Вест о нападима на „куле близнакиње” затекла га је у Амазону где је на једном непрофитном пројекту помагао локалном племену Шуар. Али, после обиласка њујоршких рушевина, аутор је донео коначну одлуку о писању ове књиге, која из прве руке показује како је Америка „од узорне демократије постала застрашујућа империја” (у књизи су наведене сумњиве пословне везе корпорократије с породицом Бин Ладен). А када је настао, рукопис предат у руке позданог издавача, постао је најозбиљнија „животна полиса” овог аутора. Наиме, тада је и његовим потенцијалним убицама (аутор их назива „шакалима”), истим онима који су брутално ликвидирали председнике Ролдоса и Торихоса (и многе друге), постало јасно да би у случају Перкинсонове смрти књига била распородата у још већем тиражу.

Преведена на преко тридесет језика, ова књига постала је незаобилазна литература у објашњењу како је током седамдесетих и осамдесетих година прошлог века настао „мутант-капитализам”, заснован на „максимизацији профита, дерегулацији пословања и прописа, чији је императив свеопшта приватизација и претварање држава у пуке привеске приватног корпоративног бизниса”. Управо тај облик „мутант-капитализма” проузроковао је ситуацију да 5 одсто становништва у САД поседује више од 25 одсто светских ресурса, док у исто време 60 одсто светске популације гладује или живи на ивици елементарне егзистенције.

Због тога ову књигу треба схватити и као подстицај за обједињавање свих људи на планети у тежњи за стварањем једног бољег и праведнијег светског поретка.

Милорад ВУКАШИНОВИЋ